BŮH SOUDÍ SODOMU

Původ materiálu
David Nečil
Pořadí v lekci
9

Vstupní verš: Žalm: 105,7-8 — *Je to Hospodin, náš Bůh, kdo soudí celou zemi. Věčně pamatuje na svou smlouvu, na slovo, jež přikázal tisícům pokolení.*

. klíčové pojmy, dobové a textové souvislosti:

-**Boží výrok o Abrahamovi** (18,17nn): Abraham byl vyvolen jako praotec lidu, který si má předně hledět spravedlnosti a práva. Z tohoto pohledu je potom třeba pohlížet na Abrahamův přímluvný zápas: přimlouvá se a zápasí s Hospodinem jako svědek Boží spravedlnosti.

- křik Sodomy a Gomory (18,20nn), Hospodin slyší nejen nářek porobených (např. Ex 2,23nn), ale též ryk působený lidskou svévolí, bezprávím a zvráceností. Sodomsko-gomorský křik signalizuje, že s onou společností je cosi v hlubokém nepořádku. Není to důsledek jednotlivých lidských provinění, hřích tu má "sociální" pospolitý rozměr - nevládne tu právo, pokoj a bezpečí. Proto Hospodin "sestupuje", aby se o tom "na vlastní kůži" přesvědčil. Jak toto Boží šetření situace na místě dopadá - viz jednomyslná reakce sodomských obyvatel (všech čtvrtí a společenských hodností - srv. 19,4) na Lotovy návštěvníky.

- Abrahamova reakce na Boží výnos o Sodomě(v.23nn) - jakoby v té chvíli "měl Abraham lepší smysl pro spravedlnost než Bůh! Přesně takového však chce Bůh Abrahama mít: chce, aby se dovedl statečně rozhorlit pro zachovávání jeho cesty a vyvyšování jeho jména a aby se zastal každého, kdo je utlačován. ... Abraham je zasažen ve svém svědomí a my se stáváme svědky toho, jak se opovažuje podle svého svědomí jednat." (Nico ter Linden, Povídá se... str. 87) Abraham vede zápas o to, aby se v Božím rozhodnutí v posledu neprojevila spravedlnost "pouze lidská". Brání se uznat, že by se mohl dostat ke slovu princip kolektivní viny. Odmítá "revoluční" pojetí práva "když se kácí les, lítají třísky". Ptá se, není-li z pohledu totální likvidace nakonec jedno, zda člověk o něco usiloval, či ne - není-li trest v posledu nivelizací hodnot. S těmito přístupy přece nemá Boží spravedlnost nic společného.

Boží odpověď (v.26) dosvědčuje, že kritický pohled je zaměřen na Sodomu právě jako na město, obec, pospolitost. Stačí ovšem pouhý zlomek spravedlivých, aby se Hospodin smiloval

nad CELOU obcí. Viditelně odlišná menšina tu představuje šanci nového začátku.

-**Sodomští jsou** v Abrahamově modlitbě označeni za**svévolníky**. Svévolník nerespektuje smlouvu (Jr 11), nepociťuje vůči druhému odpovědnost. Jde o nedostatek spolulidství.

-**Lot se ujímá příchozích** - Lot sedí v bráně, zastává tedy správní funkci. Spolurozhoduje v soudních příchy, nese tedy odpovědnost za dodržování práva - mj. i práva hosta požívat pohostinství i ochrany. Závažnost Lotovy reakce (19,2-3) podtrhuje i to, že v tomto příběhu se "poprvé v bibli nocuje". Jestliže Lot příchozí nechce nechat nocovat na veřejném prostranství, svědčí to o tom, že nemá důvěru v kvalitu sodomského veřejného prostoru (srovn. např. Iz 59,14).

I v krizové situaci Lot stojí za svým rozhodnutím ujmout se příchozích - proto je ochoten vydat sodomským vplen své dcery, jen aby zaručil bezpečí těch, které přijal jako hosty. (v. 8) Platí přitom, že ve staroorientálním pohledu byla hodnota ženské příslušnice rodiny nižší, než kohokoli, kdo byl mužského rodu. Bylo časté, že dcery byly v nouzi prodávány do otroctví.

Vysvětlit tento motiv dětem je samozřejmě obtížné. Není potřeba oslabovat hrůznost variant, před nimiž Lot v oné chvíli stojí. Ta hrůznost však nesvědčí proti Lotovu původnímu rozhodnutí ("neměl si v takovém místě jako Sodoma brát domů hosty") - ale usvědčují sodomskou společnost z toho, jaké poměry tam vládnou.

- reakce sodomských mužů- "*vyveď nám je, ať je poznáme*"- jednohlasé volání sodomských mužů dosvědčuje, že nechtějí respektovat Lotovo rozhodnutí přijmout cizince, ale naopak příchozích sexuálně zneužít, připravit je o lidskou důstojnost a nakonec zřejmě i o život. "Sodomský hřích" v souvislostech tohoto příběhu vyrůstá právě z toho, že není respektováno právo příchozího na ochranu a lidskou důstojnost. Znásilnění je důsledkem tohoto postoje.

-**vyveď je z tohoto místa** (12b) - Lotově rodině je nabídnuta záchrana, odpovídající záchraně Izraele zprostřed vzpurné a svévolné moci egyptského faraóna. Záchrana se děje za úsvitu - poté, co vzešla jitřenka a předtím než vzejde slunce. I tento moment zvýrazňuje naléhavost a neopakovatelnost příležitosti. Přesto musí být Lot a jeho rodina vyveden téměř násilím.

-**Lotova** odpověď na nabídku záchrany (v. 18-20) je písnička polovičaté víry "Ne tak, jak mi nabízíte, ale podle mě". Neslyšíme radostné "Bůh je záštita má", ale "chci zase do města - aspoň do maličkého Soaru - tam zachráním život svůj." Název města -**Soar**, Maličké dokresluje Lotův postoj. Nechce být zachráněn cele, úplně - ale jen trošku. Pokud jde o víru, je troškař. A tak se usídlil v Troškařově.

-**ohlédnutí Lotovy ženy** - je v přímém rozporu se zápovědí poslů, vyvádějících Lotovu rodinu k záchraně (v. 17). Pohled je zmíněn jako reakce na podvrácení Sodomy. Nemá tedy povahu

nostalgického vzpomínání. Spíše podlehla pokušení zachráněných "popást se pohledem" na díle Božího trestu. (srvn Jn 4,5).

-**závěr příběhu** - 19,29 (dosl.*A stalo se, ... (že) rozpomněl se Hospodin na Abrahama a vytrhl Lota zprostřed zkázy*) spojuje závěr s úvodní scénou: Abrahamova modlitba nezněla naprázdno. Jediný spravedlivý, Lot, sice nestačil na záchranu celého města, byl však vychvácen zprostřed místa řítícího se do zkázy. Příběhu jeho záchrany věnuje vyprávění víc prostoru než popisu zkázy Sodomy.

2. úskalí textu:

-**Abrahamovo smlouvání** - zápas o snížení počtu spravedlivých je veden někdy až demagogickými argumenty (viz např. 28a). Abraham se ovšem nestaví do pózy tragického odvážlivce, který svou lstivostí změní krutý a necitelný osud, zůstává pokorným prosebníkem. Právě na tomto**jeho přístupu** je zřetelné, že pokoru nelze zaměňovat s otupělou přizpůsobivostí tomu, co na člověka zrovna dolehne. Pravá pokora počítá s možnostmi Božího milosrdenství, které ani zdaleka nemusí být zřejmé našemu pohledu či zkušenostem.

- děti často modlitbu chápou jako prostředek k dosažení jinak těžko uspokojitelných potřeb (lepší známky ve škole, zájem druhých, a pod.) Modlitba není nástroj k plnění mých přání a cílů. Abrahamova přímluva nevyvolá zázrak, ale Boží zásah - Bůh posílá posly, jejichž zprávě musí Lot a další uvěřit.

- nenavozujte dojem, že**správně dlouhou modlitbou** můžete docílit svého. Příběh není "magickým" návodem, jak se správně či účinně modlit, jak pořádat "modlitební stráže" apod. Předmětem Abrahamových proseb navíc nejsou ovšem osobní zájmy, ani pouhé příbuzenské sympatie k Lotově rodině - ale zájem o prosazení skutečné spravedlnosti.

- vyvarujte se ztotožnění současných katastrof (záplavy, ekologické katastrofy a pod) s Božím rozhodnutím k trestu. Příběh nechce vysvětlit, proč se stala katastrofa v Sodomě a Gomoře, ale vyznavačsky dosvědčuje, že společnost, obec, ve které nevládne spravedlnost, se řítí (navzdor vnější prosperitě) do záhuby.

- v dětech nesmí vzniknout dojem, že starozákonní Bůh je tvrdý mstitel, kdežto novozákonní Bůh je laskavý otec; Bůh Abrahamův a Otec Ježíše Krista je stejný ve svém zájmu o spravedlnost i o ty, kteří jsou obětí násilnictví, pýchy a bezpráví.

3. pomůcky:

- Biblický atlas; obrázek rozvášněného davu, rvačky mezi dětmi, totálně zničené krajiny (zničené důsledkem lidské aktivity)

osnovy vyprávěnípro mladší děti:

Vyprávějte nejprve z perspektivy Abrahamovy (bod I-III) a potom z perspektivy Lotovy

I. Motivace - s prosbou

II. "Boží přítel" Abraham se dovídá o údělu Sodomy

III. Abrahamova reakce - reakce spravedlivého - se modlí za Sodomu

IV. Bůh slyší Abrahamovy námitky i prosby a odpovídá

V. Boží poslové přicházejí do Sodomy, Lot se jich ujímá

VI. Ohrožení hostů i Lota

VII. Záchrana Lota zprostřed města odsouzeného k zániku

motivační uvedení do příběhu:

Motivace - prosba - vztahuje se k začátku příběhu

Kdy o něco prosíte? Je vhodná chvíle pro prosbu až tehdy, když si nemůžete pomoci sami či prosadit své plány vlastní silou? Prosíme jenom tehdy, když sami něco potřebujeme?

Následující motivace je určena spíše starším dětem. Nenavazuje přímo na dětské zkušenosti - spíše doprostřed nich vnáší nový překvapivý moment. Tímto pohledem "překvapuje" i Bůh Abrahamův.

Víte, podle čeho se hodnotí úroveň společnosti? (podle průměrné mzdy, výkonu hospodářství, síly armády, zákonů...) Myslíte, že o něčem vypovídá i to, kolik přijímá uprchlíků a jak se o ně postará?

Vyprávění:

1. Hospodin Abrahamovi odhaluje své záměry

(Už jste někdy slyšeli že někdo volá: Sodoma Gomora? Co to znamená?)

(Jak to vypadá, když jeden člověk (třeba ve třídě), začne ostatní šikanovat a terorizovat? A co když je takových lidí celá parta? Může s tím člověk něco dělat? Může se například postavit skupině skinheads? Co by se stalo, kdyby pravidla skinheadů začala platit jako zákony?)

Tři muži, kteří tenkrát přišli za Abrahamem, tam nebyli jen proto, aby mu pověděli, že bude mít syna. Mířili ještě dál – do města, které se jmenovalo Sodoma. V Sodomě neplatily žádné zákony – jenom zákon silnějšího. Přežil jenom ten, kdo měl víc síly, delší klacek, silnější zbraň, kdo přinutil ostatní, aby mu sloužili. V Sodomě vládl strach a násilí. Společnost, kde neplatí právo a spravedlnost, se začne vždycky rozpadat. Když se lidé nenávidí, nakonec se zničí. (Znáte takové státy, kde se vládne násilím, pomocí diktatury, pomocí armády? Co s tím Bůh dělá? Jak je to u nás? Platí tu vždy právo a spravedlnost?) V Sodomě to vypadalo, jako by žádný Hospodin ani nebyl. Jenže to byl omyl. Bůh nenechal Sodomu bez povšimnutí. I v tam bude zjednána spravedlnost.

Hospodin nezamlčel Abrahamovi své záměry. Po celý život ho učil spravedlnosti a lásce. Proto má také teď Abraham poznat, že Sodomě hrozí zkáza. (Známe také Hospodinovy záměry? Poznáme, když se někde děje nespravedlnost a bezpráví?)

2. Abraham bojuje za Sodomu

Abraham mohl říct: „Ať si ti pacholci snědí, co si navařili.“ Mohl si škodolibě mnout ruce, že Sodoma už brzo padne, protože se tam lidé mezi sebou požerou. Ale Abraham se u Hospodina naučil ještě něčemu jinému: že spravedlnost není jenom vina a trest. Že k spravedlnosti, aby byla dokonalá, patří také odpuštění, milost a soucit.

Proto začal Abraham Hospodina prosit, jestli by nějak nemohl Sodomu zachránit. Modlil se a přimlouval, prosil a říkal: Bože můj, není ještě šance pro Sodomu? Co kdyby tam bylo padesát lidí, kteří žijí spravedlivě? Přece těch padesát by stačilo na to, aby s tvou pomocí pomohli zachránit i ostatní a celé město.

Hospodin Abrahamovi odpověděl a řekl: "Najdu-li v Sodomě padesát spravedlivých, bude to dost, abych ušetřil celé město." Ale Abraham přemýšlel a pak se modlil znovu: „Bože, ale co když tam bude těch spravedlivých o pět méně? I čtyřicet pět lidí může přece ostatní zachránit. A Bůh znovu odpověděl – stačí i čtyřicet pět. Ale Abraham se přimlouval ještě dál a říkal – co když jich tam bude jen čtyřicet, třicet, nebo jen dvacet? A Bůh pokaždé odpověděl: I pak má to město ještě šanci a já mu pomohu.

Abraham se obrátil k Bohu ještě jednou a věděl, že tentokrát je to naposled: „Můj Bože, co když tam bude žít jenom deset spravedlivých? Má pak to město ještě naději? Může být i tak zachráněno?“ „I potom má to město šanci a může být zachráněno“, zněla poslední Boží odpověď. Rozmluva skončila a Abraham se vrátil domů.

Proč zrovna deset. Říká se, že něčí osud visí na vlásku. Představte si to doopravdy – nějaká těžká věc (Sodoma, její budoucnost) visí na padesáti vlasech. Abraham se snažil odebrat vždy kousek, a ještě to drželo. Ale je tu hranice. Když je těch vlasů málo, pak už tu tíhu neudrží, přetrhnou se a celé to spadne.

Jak mohlo deset spravedlivých zachránit město? Může menšina zachránit většinu? U Pána Boha to možné je. On je připraven kvůli několika lidem zachránit i velké množství. (Když se demokraticky hlasuje, vyhraje většina a menšina se musí podřídit – i když právě menšina přitom může mít pravdu?)

3. Poslové v Sodomě

Poslové přišli do Sodomy a hned v bráně uviděli Lota. Kdo seděl v bráně, ten spolurozhodoval u soudu. Měl zachovávat právo a spravedlnost. K tomu patřilo i postarat se o hosta. Lot vzal proto posly domů. Bál se, co by se jim stalo, kdyby nocovali na ulici.

A opravdu – ještě než šli spát, seběhl se dav kolem Lotova domu a začal pokřikovat a pak řvát: „Dej sem ty cizince, ať si s nimi užijeme.“ Lot se jenom vyděšeně koukal z oken, jak se tam míhá bezpočet pochodní, a přemýšlel, jestli dveře vydrží. „Hej Lote – pošli je sem.“ Hlasy zněly čím dál tím vztekleji. Lot už byl strachy bez sebe, ale přesto posly bránil. „Dám vám radši své dcery. Jenom neubližujte mým hostům.“ „Ty smradlavej vandráku. Sám si přitáhl kdovíodkud a nás budeš poučovat?“ ozývalo se dole. Přilétl první kámen a dav se pokusil vyrazit dveře.
V tom poslové vtáhli Lota dovnitř a seslali slepotu na muže venku, takže nedokázali trefit do domu.

(Má cenu diskutovat se řvoucím davem (např. se skupinou fotbalových fanoušků)? Mají u nás hosté (třeba uprchlíci) také nějaká práva? Co znamená právo na azyl? Je poblíž vašeho města třeba tábor pro uprchlíky?)

4. Záchrana Lota a jeho prosba

Poslové řekli Lotovi: „Jednej rychle, shromáždi celou svou rodinu, všechny, kdo patří k tobě, koho máš rád a vyveď je odtud.“ Lot obešel všechny přátele, zašel i za muži, kteří si měli vzít

jeho dcery. Všechny varoval: „Toto město už to má spočítané, zachraňte se spolu se mnou.“ Ale všude se mu jen vysmáli. Nikdo nevěřil, že by slova Božích poslů mohla být pravdivá. Jim se v Sodomě líbilo, tak co. (Co znamená přísloví Komu není rady, tomu není pomoci?)

Lot se vrátil se domů a poslové na něj naléhali: „Vezmi manželku a dcery a honem utečte, jde vám o život.“ Lot ještě váhal, třeba to přece jenom nakonec dopadne dobře. Tehdy ho poslové i s ženou a dcerami doslova vyvlekli z města ven. Tak daleko sahalo Boží milosrdenství.

Lot dostal příkaz: Utíkej a nezastavuj se a neohlížej se. Uteč na horu, abys nezahynul. Ale Lotovi se na horu nechtělo, ve městě se mu líbilo víc. A tak začal smlouvat: „Na horu ne. Podívej, tamhleto město, jak je maličké, smím tam utéct? Není přece jako Sodoma, je mnohem menší.“ Lot mluvil a mluvil, až si svojí vůli prosadil. Odešel tedy do toho maličkého města, města Soar. Bylo tak maličké, jako jeho víra.

(Jak lidé reagují na zmínku o božím soudu? Jsou i dnes boží slova k smíchu?)

5. Zkáza Sodomy a Lotova žena

Pak začalo dílo zkázy. Sodoma i Gomora byly zcela zničeny i se svým okolím. Když však Lotova rodina odcházela, jeho žena se ohlédla, i přes výslovný zákaz poslů. Proč? Chtěla se snad ještě naposled podívat na město? Nebo chtěla vidět, jak Boží soud ničí město? Nebo se chtěla se pokochat pohledem na to, jak ti zlí sodomští dostávají co proto? Nevíme. Byla to však neposlušnost, a tak se v tu chvíli Lotova žena změnila v solný sloup.

6. Abraham

Když bylo ráno po všem, vrátil se Abraham k místu, kde stál prve před Hospodinem. A viděl, že Bůh v tom městě nenašel ani deset spravedlivých. Tam, kde stávala obě pyšná města, byly jenom ruiny a popel. Ale přesto Bůh jeho modlitbu vyslyšel. Zachránil Lota a poslal ho pryč ze zkázy. Tak jedná Bůh. Netrestá slepě, padni komu padni. Je milosrdný a slitovává se. (Můžeme za přírodními katastrofami vidět Boží soud?)

Modlitba:

Prosíme tě Bože, uč nás brát tvoje slova vážně. Uč nás přimlouvat se za ty, kteří potřebují tvojí pomoc. Ať s láskou přijímáme ty, kdo jsou u nás na návštěvě, protože museli utéct z vlastní země. Amen

Podněty pro rozhovor:

- V kterých biblických příbězích jsme ještě svědky naléhavého modlitebního zápasu? Jak se změnili ti, kteří ho byli účastni?

- Jsou petice druhem přímluvy za druhé?

- Dá se modlitbou odvrátit zlé lidské rozhodnutí?

- V čem je protikladný postoj k Sodomě u Abrahama a u Lotovy ženy (Abraham prosí, Lotova žena se chce dívat, jak Bůh trestá)

- Má vystoupení jednotlivce uprostřed rozvášněné většiny smysl? (Lot proti davu, viz 2P 2,7)

- Kdo dnes do naší země přichází v podobném postavení jako bibličtí "hosté a příchozí"? - turisté - uprchlíci - zahraniční dělníci - zahraniční státní návštěvy.

- Kde je poblíž vašeho sboru nejbližší uprchlický tábor? Víte, že některé sbory s uprchlíky navazují kontakty a pomáhají jim usadit se v naší zemi?

- Když lidé říkají, že přírodní pohromy (zemětřesení, tajfun) jsou Božím trestem, je to pověra nebo víra?

Odkaz na pracovní list
09 Bůh soudí Sodomu
09 Bůh soudí Sodomu - st
Odkaz na píseň
Mému Bohu patří zem, též i nebe se sluncem
Kdo se vzdává cest, kterým vládne hřích
Odpusť (EZ688)
Za ty, kdo hladem trpí a bídou, prosíme
Kdo na kolenou klečí, vídá dál
Pán Bůh je síla má, všecka obrana má
Blues (SV26)
Viděl jsem tě Pane (SV370)
Pane Bože, prosíme tě (BTS32)
Cílová skupina
Školní
Katechetické cykly
Pozvání na cestu Starý zákon 1

Biblický odkaz (kat)

Genesis 18,16–19,29